



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Homiliae Catholicae De Sacris Arcanis Deiparæ Mariæ Et Iosephi**

Cum quadruplici Indice

**Cartagena, Juan de**

**Coloniae Agrippinae, 1613**

Homilia Prima. Permultis rationibus ostendimus valde congruum fuisse, Angelum, non hominem ad Virginem mitti: decuisse tamen, vt sub effigie humana ei appareret. Deinde, Gabrielis nomen illustramus, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51414](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51414)

DE SACRIS AR-  
CANIS ANGELICÆ AN-  
NUNCIATIONIS, ET CHRISTI  
CONCEPTIONIS IN VTE-  
ro Virginico.

## LIBER QUINTVS.

## HOMILIA PRIMA.

PERMULTIS RATIONIBVS OSTENDIMVS  
valde congruum fuisse Angelum, non hominem ad Virginem mit-  
ti; decuisse tamen, vt sub effigie humana ei appareret. Deinde Ga-  
brielis nomen illustramus, ac supremum illum omnium cœlestium  
spirituum esse, nonnullis coniecturis, & Patrum testimonijs  
suademus; ac tandem, quantum interfit ad negotia per-  
tractanda prudentis Nuntij industria vti,  
edocemus, in illa verba: Missus  
est Angelus Gabriel à  
Deo.

Lucas.

D. Bern. ser.  
3. super Mis-  
su.

Iv Bernardi vesti-  
gia sequens, qui ser.  
4. super Missis, inquit:  
Lubenter vbi mibi con-  
gruere video, verba  
sanctorum assumo, quo  
vel ex vasculorum pul-  
chritudine gratiora fiant, que in his lectori  
apposuerim: placet per pulchram hanc, ac  
dulcissimā Mariam Annunciationis tra-  
stationem, verba Sancti Patris nostri Ber-  
nardini mihi vsurpans, exordiri: Non est

D. Bernar-  
din. ser. 2. c.  
3. de glorioſo facultate humane (Dilectissimi fratres) quā-

dū in hoc mortali corpore viuitur, plene per-  
tingere ad laudem glorioſe Virginis, Matris rie.  
Dei, quæ omnium hominum, & voces excellit, &  
superat intellectum: Quis enim mortalium, nisi  
diuino illustratus oraculo, de vnica Dei, &  
hominis Genitrice quidquam modicum, seu  
grande presumat edicere, immo non timeat  
hanc pollutiſſis labijs nominare? quam Matrem  
misericiordiarum, & ante secula Deus perpe-  
tuam prædeſtinavit in Virginem digniſſimam,  
Filius præelegit in matrem; Spiritus sanctus  
noue gratiæ domicilium præparauit: Quibus  
laudibus seruus hominum Regiam offeret

444 3 Ange-

Angelorum? que præconia dilaret mortalibus angustia, vel officia subministraret, cui cælestia parent, & famulantur obsequia? quis dignam honoribus plausus hominum acclamabit in terris, quam spirituum agmina beatorum ingiter venerantur in cælis? lanè celsitudo ineffabilis huius argumenti, humanæ intelligentiæ altitudinem, & totius vincit eloquij facultatem; adeo, vt excellentissimis ingeniis, & facundissimis linguis longè tublimior sit. Sed gaudendum nobis potius, quàm erubescendum est, quod tanta superemur materiæ dignitate; Dei tamen auxilio freti, à quo omnis nostra sufficientia est, (vt Pauli verbis loquar) sacra, quæ dilitefcunt in Angelica annüciatione sacramenta, aperire aggrediâr. Et quidem in primis, quanti illa momëti, ponderis, & grauitatis fuerit, neminem latere poterit, qui mittentis maiestatem; Virginis, ad quam mittitur, sanctimoniâ; nunciij missi excellentiam; rei nunciatæ altissimum arcanum, salutationis inauditum eloquium, Mariæ nominis dulcissimam appellationem, illius ad Incarnationem sapientem, ac maturum consensum, verborum prudentiam pariter, & humilitatem, quibus illum expressit, ac tandè temporis, ac loci scæntes mysterijs circumstantias attente perpenderit. In mense sexto, ait sacer Euangelista, ecce valde consentaneum tempus: missus est Angelus Gabriel: ecce nunciij cælitus missi excellentiam: à Deo: ecce maiestatem mittentis: In ciuitatem Galilee, cui nomen Nazareth: ecce singularem loci, & ipsius ciuitatis nominis circumstantiâ: ad Virginem desponsatam viro: ecce celsitudinem, & statum Mariæ cui fit nunciatio: & ingressus Angelus ad eam, dixit; Ave, gratia plena: ecce inauditum salutationis eloquium. Quæ, cum audisset, turbata est in sermone ei, & cogitabat, qualis esset ista saluatio: ecce in turbatione verecundiam & in cogitatione, & deliberatione, Mariæ sapientiam: quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? ecce insignem Mariæ castimoniam, & virginitatem: Spiritus sanctus superueniet in

te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: ecce ineffabile Incarnationis Mariæ reuerentiam sacramentum. ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum: attende hic prudentem, ac humilem Mariæ responsum, per quam internum suum consensum luculenter expressit: & discessit. Ibid. Angelus ab ea: ecce Angeli profectum, vt redeat ad mittentem illum, postquam munere suo iam plenè functus fuerat. De his omnibus, Deo dante, disceremus, in hac tamen prima homilia sermonem tantum texemus de Deo mittente, & Angelo missio, in illa eiusdem Lucæ verba: Missus est Angelus Gabriel. Ibid. à Deo.

Cum opera Trinitatis ad extra sint indiuisa (vt loquuntur Theologi) certè, cum Lucas ait, missum Angelum fuisse à Deo, missum vtique intelligi debet à tota Trinitate; non tamen, quomodo alij Angeli mittuntur, qui cum aliquid nunciant, illud immediatè accipiunt à superioribus Angelis illos illuminantibus: nam, vt inquit magnus Dionysius Areopagita: Id diuina, & æterna lege, atque ordine sancitum est, vt per prima secundis de cælesti diuini fulgoris radius infuset: sed speciali hierarchico priuilegio, & præter Dei consuetudinem, teste Dno Bernardo, nullius Angeli interuentu, sed Deo ipso immediatè reuelante, arcanum Mariæ annüciandum accepit: Non ab alio (inquit) aliquo fortè excellentiore se, vt affolet, spiritu, sed ab ipso Deo mitti Gabriel perhibetur; propter hoc ergo positum est: à Deo: vnde & addit: Vel ideo dictum est ab Euangelista, missum Gabrielem à Deo, ne cui, vel beatorum spirituum, suum Deus, antequam Virgini, reuelasse putetur consilium, excepto dumtaxat Archangelo Gabriele, qui vtique tantæ inter suos inuenti potuerit excellentiæ, vt tali, & nomine dignum haberetur, & nuncio: in qua etiam sententia video fuisse D Chrysostomum, qui Deum introducit, hæc verba ad Angelum Gabrielem loquentem: Placet, vt Virgines ophras, vt mnes, quæ in cælo sunt, mysterium hoc lateat, de anas. & tibi soli fit manifestum. Adde, consulto Euan-

2. Cor. 3.

Lucæ 1.

Ibidem.

Ibid.

Ibid.

Euangelistam dixisse: *missus est à Deo, non solum ad maiestatem mittentis significandam, sed, ut ostenderet, quòd Gabriel non ingessit se, prout familiare est malignis spiritibus: Sathanas enim ingessit se, ut acerrimè tentaret Iobū & in os, Prophetarū se immisit, ut mendacia prophetarent, prout legimus lib. 3. Reg. 13. ad cuius imitationē Pseudoprophete se se non vocati, velut lupi in ouilia, obtrudūt, ut grafsentur, iuxta illud Ieremias: *Curebant, & nō mittebam eos: non sic Angelus Gabriel, sed, missus à Deo dicitur, q̄ facit Angelos suos spiritum & ministros suos ignem venientem: ut ait Regius Vates. Licet autem cupiam videri possit, consentaneum fuisse rationi, ut ad annunciandum, Deum futurum esse hominem, nuncius homo assumeretur, missio enim; humani nuncij ad Virginem egregiè quidem adumbraret missionem filij Dei ad eandem, ut ex ea humanam carnem assumeret, conuenientius tamen, & congruentius multo, Angelum fuisse Mariæ missum à Deo, rationes non paucae aperte conuincunt, quarum primo loco, quas Patres tradidere, tanquam potiores apponam, deinde à nobis excogitatas subiungam. D. Hieronymum, quem ad id citat D. Thomas sermo de assumpt. ait: *Bene Angelus ad Mariam Virginem mittitur, quia semper est Angelis cognata virginitas: profecto in carne, præter carnem viuere, non terrena vita est, sed cælestis: cum ergo B. Virgo, plusquam angelicam, ac cælestem ageret vitam, conueniens erat, spiritum angelicum, & cælestem ei paranymphum mitti. Secundam rationem tradit Venerabilis Beda in hæc verba: *Aptum humane restaurationis principium, ut Angelus à Deo mitteretur ad Virginem partu consecrandam diuino, quia prima perditionis humane fuit causa, cura serpens à Diabolo mittebatur ad mulierem spiritus superbie decipiendam. ut enim egregiè D. Chrysologus adnotauit: *Ve homo curisibus essem, quibus delapsus fuerat ad mortem, rediret ad vitam, agit cum Maria Angelus de salute, quia cum Eva Angelus egerat de ruina,*****

*ut nostre perditionis initio, conueniens nostre reparationis principium responderet. Tertiam rationem eamque subtili Chrysologi ingenio dignam, ipse ibidem his verbis scripsit: *Audistis fragilem nostræ carnis naturam ad portandam totam Deitatis gloriam angelica exhortatione roborari; sicut enim Christus interdum per Angelum confortari voluit, sic decuit Virginem. Itaque sicut Christo ad depellendam agoniam, ut ait Euangelista: *factus in agonia, prolixius orabat. missus fuit Angelus confortans, ita Virgini, ad propulsandam futuram eius turbationem: turbata est in sermone eius, missus fuit Angelus de cælo, illam corroborans, & timorem ab ea fugans: ne timeas Maria. Quarta ratio est, quia licet B. Virgo superior esset Angelis quantum ad dignitatem, ad quam diuinitus electa erat, sed quantum ad statum præsentis vitæ inferior erat Angelis, ut docet Diuus Thomas; erat enim viatrix, illi, comprehensores: constat autem secundum doctrinam Dionysij, decere, ut arcana à superioribus inferioribus reuelentur: igitur oportebat, Mariam de diuino conceptu in utero eius celebrando, non per hominem, sed per Angelum instrui. Quinta ratio, quia cum Deus non angelicam, sed humanam naturam assumere decreuisset, Apostolo dicente: *Nusquam enim Angelos apprehendit, sed semen Abrahamæ apprehendit: conueniens erat, ut ad supremum incarnationis sacramentum, saltem Interuēto rem Angelum vocaret, ut sic tanti mysterij aunciacione angelica natura honoraretur. Sexta ratio: quia proprium est Angeli custodis, illuminare personam à se custoditam: Angelus autem Gabriel, custos erat B. Virginis, ut tradunt D. Ildephonsus, B. Petrus Damianus, Abulensis, & Vdalricus. Vltima ratio sit: nam si Deus olim militem Raphaellem ad curandam infirmitatem, Gabrielem ad liberandos captiuos, Michaelem ad expugnandos hostes, congruentius erat, ut mitteret Angelum ad annunciandam eius incarnationem, qui ad omnia****

Ibidem.

Luca 22.

Luca 1.

D. Thom. 3.

p. q. 30. art.

2. ad primū.

D. Dionys.

de cælest.

hierar. c. 4.

7.

ad Hebr. 2.

D. Ildephos.

serm. de assumpt.

B. Petr. Damian.

orat.

1. de tract.

Virg.

Abulens. in

Matth. c. 18.

qu. 60.

Vdalr. apud

Dionys. Carth.

in 2. 1.

dist. 11. q. 2.

omnia

Tobie 11.  
Daniel. 9.  
Apoc. 12.  
Ilaie 64.  
Ibid.

Daniel. 9.  
Luce 1.

Pantaleon  
Diac. Si-  
meon Meta-  
phrast. de  
annunc. Ma-  
rie.

Daniel. 9.  
Luce 1.

D. Ambro-  
lib. 1. de off.  
c. 8. & lib.  
1. in Luc.  
Euseb. Emij.  
hom. super  
Missus est.  
& Chrysol.  
serm. 140.  
Hieron. 10.  
1. ep. 7. ad  
Letam de  
instit. filie.  
& ep. 22. ad  
Eustoch de  
custod. virg.  
Origen. ho.  
4. in Luc.

omnia illa incomparabiliter excellentius præstanda venturus erat, vt per Elaiam ipse prædixerat: Spiritus Domini super me, vt mederer contritiis corde: ecce infirmitatis humanæ curationem: & prædicarem captiuis indulgentiam: ecce captiuorum liberationem: & diem vltimæ Deo nostro: ecce diram hostium expugnationem. Nec quidquã derogat dignitati Mariæ, quod idem Angelus Gabriel, nunciij munere functus fuerit apud alios longe illa inferiores: non diffiteor, missum fuisse Danieli, Zachariæ, Iosepho, & Pastoribus, nec non Annæ, & Ioachino eius viro, (teste Pantaleone Diacono, vt refert Simeon Metaphrast. de Annunc. Mariæ) tamen huiusmodi apparitiones ad mysterium Incarnationis in virgineo vtero celebrandum ordinabantur, vnde Danieli reuelauit tempus Incarnationis, Zachariæ natiuitatem Ioannis, qui præcursor futurus erat Verbi incarnati, Iosepho, vt omnino certum illum redderet, sponsam eius Mariam virtute Spiritus sancti filium Dei concepisse: quod in ea natum est, de Spiritu sancto est: pastoribus tandem, vt Christum ex Maria natum annuntiaret: Ecce annuncio vobis gaudium magnum, quia natus est vobis hodie Saluator mundi.

Licet autem nuncijs salutationis Angelicæ, cœlestis Spiritus esset, sub corporea tamen pulcherrimi viri specie Virgini apparuit, vt testantur D. Ambrosius, Eusebius, Petrus Chryologus, Hieronymus, Origenes, & Augustinus, qui serm. de natali Domini dixit: Venit ad me Gabriel Archangelus, facie rutilans, veste coruscans, incessu mirabilis. His per similia tradit B. Laurentius iustin. serm. de Annuncia. dicens: In solito fulgore vestitus Angelus in humana effigie descendit ad Virginem: consonant eisdem alia Alberti Magni dicentis: Angelus venire debuit in veste clara; maximus hic splendor eam decebat legationem, ex qua totius orbis splendor est ortus. feminis fulgentes apparuerunt Angeli; si illis corrumpentes visi sunt Angeli, cur non Virgini? maxime, quod si Legati pictiosa veste induere

confuere, cum oportet, eos, regem, ad quem missi sunt, alloqui, cõueniens erat, vt cœlestis legatus sub humana effigie acere assumpta, Reginam cœli alloquatur, radiantem amictu se exornaret. Eius duplicem optimam rationem docuit Angelicus Doctor, quia, cum inuisibilis Deus visibilem carnem assumere veniret, congruum erat, vt inuisibilis Spiritus sub visibili carnis forma Virgini appareret: atque ita quia antiquæ Angelorum apparitiones Patribus in veteri lege factæ, ad hanc Verbi diuini in carne humana apparitionem præfigurandam, ac delineandam ordinabatur, sub humana forma ab Angelis fiebat. Deinde, quia congruum erat dignitati matris Dei, vt quia non solum in mente, sed in corpore ventre filium Dei receptura erat, ideo non solum mens eius, sed corporeus eius sensus angelica refoueretur visione. Existimo autem cum D. Athanasio, B. Virginem non solum corporali sensu externam Angeli effigiem vidisse, sed, & pulcherrimam illius substantiam mentis oculis conspexisse: verba eius sunt hæc: Sola sancta Deipara Virgo nudam essentiam Gabrielis Archangeli contemplata est. consensit eidem Albertus Magnus super missus, dicens: fuit in Virgini anima species propria, quam habuit dispositiue per naturam, completiue per gratiam, & secundum hanc vidit Angelos, & animas, & Demones. Scio S. Thomam huic sententiæ resistere, dum ait: fuisse nobilior apparitio, si ipsum Angelum Virgo intellectuali visione in sua substantia vidisset: sed hoc non patiebatur status hominis viatoris, quod Angelum per essentiam videret: sed nihil sane incõuenit, vt quod status viatoris de lege ordinaria non patitur, id speciali Dei privilegio illi conferatur. collatum autem fuisse Virgini hoc genus privilegij id satis persuadet, quod in Genes, & vita sanctorum non semel reperimus, visas fuisse illorum animas magno splendore coruscantes in cœlum ab Angelis assumptas; vnde de B. Benedicto scriptum legitur apud D. Gregorium:

*D. Greg. 2. vult.*  
 rium: Inter manus Discipulorum effluit animam, quam duo Monachi euntes in celum viderunt. Neque obstat, si quispiam dicat: minimè turbatam fuisse Virginem, si clarè substantiam ipsius Angeli cognouisset, cum sanctum, eum esse agnosceret: nam nodus hic bifariam solui potest, primò, si dicamus, non statim à principio saluationis essentiam Angeli vidisse, sed post turbationem transactam, cum Angelus timorem ab ea repulit, dicens: *Ne timeas Maria*. Secundò, quia turbatio eius ortum habuit ex eo, quod, cum humillima esset, & nihil magnum de se cogitaret, admirata est, quòd plena gratia nuncuparetur, & mater Dei efficeretur: turbata enim fuit (ait Euangelista) in sermone eius: hinc autem orta turbatio, còpossibilis erat cum clara cognitione ipsius Angeli.

Potìo, iam qualitatem Angelici nuntij ad Mariam missi, diligèter scrutemur: & vt rem altius repetamus, ab eius nomine (si placet) exordiamur, vt enim dixit Venerab. Beda: Ideo Angeli ex nomine aliquando signantur, vt ex ipso, quid ministraturi veniant, demonstratur. Gabriel dicitur, fortitudo Dei, quia illum nuntiabat, qui ad debellandum Diabolum veniebat. eandem interpretationem acceptat D. Hierony. de nomine. Hebr. dicens: Gabriel significat, confortauit me Deus, aut fortitudo mea Deus. Theophyl. in cap. i. Luc. explicat, idem significare Gabriel, quod: vir Dei. Prochus autem episcopus Cyzicinus (vt habetur in Synodo Ephesino) inquit: Idè, Gabriel sonat, quod Deus & homo; quia ergo ille, quem annuntiabat, Deus erat, & homo, & homo, rei miraculum nominis notione anticipat atque hinc est, quod cum in mysterio incarnationis mirum in modum suā fortitudinem ostentauerit Deus, iuxta Mariana illa verba: *Fecit potentiam in brachio suo*: arbitror hanc Prochi circa Gabrielis nomen expositionem minimè ab ea dissidere, quam Beda assignauit. vnde Cardinalis Toletus ait: secundem peritos Linguae sanctae, Gabrielem significare, idem, quoque, Deus vir: vtramque tamen

interpretationem paucis complexus mihi videtur David, dum cecinit: Dominus Psal. 45. *virtutis unobiscum*: ecce virtutem & fortitudinem: *suscceptor noster, Deus Iacob*: ecce Deum, factum hominem per susceptionem carnis humanae iuxta illud, quod canit Ecclesia ex Ambrosio, & Augustino: *Tu, ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti Virginis uterum*. Sed dicit quispiam: *tho. ex hym. DD. Ambr. & August. Isaiæ 40.* cū nihil infirmus, ac debilius sit carne (vt ait Isaias *omnis caro sanum*) certè Deū, carnem induere, nō fortitudinè, sed infirmitatè potius redolere videtur: conueniens ergo videbatur, vt Angelus, incarnationis mysterium annuncians, vocaretur: infirmitas Dei, potius, quàm fortitudo Dei: per humanam enim carnis susceptionem fortis factus est infirmus, immortalis, & impassibilis, passibilis: at si rem attentè perpendamus, faciliè deprehendemus, Deum infirmam carnem assumendo, fortitudinem suam valde ostentasse: nam, sicut, quanto fortissimus Dux vilioribus, & infirmioribus armis cògrediens cum hoste, illum deuincit, tantò magis fortitudo eius effulget, & gloriofior prodit eius victoria; ita, dum filius Dei infirmam carnis mortalitate indutus, omnes tartareas legiones profligauit, & spolia, inuitis illis, & reluctantibus, ab eisdem extorsit, tanto eius fortitudo magis innotuit. Ad eum certè modum, quo in figurā, & typum eius lib. i. Reg. legimus, in eo valde Davidis victoriam emicuisse, quod non Saulis galea aerea, lorica ferrea, aut ancipiti gladio accinctus, certamen contra Gigantem iniret, sed funda solum quinq; lapidibus, & baculo illum faciliè expugnauerit. Arbitror tamen non propterea solum, conuenienter missum fuisse Angelum Gabrielem, qui fortitudo Dei interpretatur, quia in mysterio incarnationis, Deus brachium suae potentiae manifestè ostendebat, sed quia nuntium defererebat Virgini, de qua praedixerat Salomon: *Mulierem fortem quis inueniet? precul, & de vltimis finit us pretium eius: vel, vt Septuag. struunt LXX. Preciosior est lapidibus magni per c. 31. Pro. prec. j.*

Pagninus.  
orig. Hebr.  
Vocabulus.

pretij. & Pagninus: *longe distat à margaritis, pretium eius. Originale Hebræum: longinquum ab unionibus pretij eius. & Vatablus: mercedem habet gemmis procul petitis pretiosorem: opus quidem fuit B. Virgini inuincibilis fortitudo, ut potè, cui incumberebat antiqui serpentis caput conterere, grassantes hæreses interimere, libidinem nostram virginitatis suæ voto extirpare, ac tandem ingens illud difficultatum agmen superare, quæ angelicæ annunciationis tempore animam eius pulsarunt: magna enim difficultas erat, grauidam futuram esse in domo sponi, à quo minime fuisset agnita; magna difficultas, virginitatem, & maternitatem simul in eadem sede morari; magna difficultas, ut Verbum, caro fieret, & immortale mortalitatem indueret; magna difficultas, ut quem coeli capere non poterant, angusto Virginitatis utero clauderetur; ac tandem, non modica, immò omnium acerrima difficultas, inuincibilem Deum vincere, & inflexibilem, ad parcendum humano generi flectere, adeo, ut sic diligeret mundum, ut filium suum ei daret. hæc autem vltima huius difficultatis victoria, præexcellens adeo fuit, ut beatissima Virgo de illa se gloriari non dubitauerit, dicens: *Ego quasi murus, & vbera mea, quasi Turris, ex quo facta sum, coram eo, quasi pacem reperiens: quasi diceret: postquam difficultatem illam reconcilandam hominem cum Deo superavi, merito genus humanum inexpugnabilis muri, ac inuincibilis Turris, & fortissimæ arcis illustri nomenclatura me honorare, & cohonestare potest. Cōsueuerunt olim Romani in olympicis ludis, & in luctatorum pugnis, varios honores victoribus deferre, ut, coronam in capite, palmam in manu, corpori splendidum vestimentum, cursum etiam triumphalem, quo veheretur, victori exhibere: at illud honoris genus, reliquos superabat, quando ad victoris ingressum Vibis murus rumpebatur, ut tradit Suetonius: cuius ritus rationem reddidit Commentator Per-**

Hebr. 3.

Caui. 2.

Suetonius.

si, dum ait: non enim opus est muro Civitati, viros haberi, qui possint pugnare, & vincere. Ut ergo beatissima Virgo nobis manifestaret se inuincibilem, ac indefessam nostram protectricem esse, tam ab ira diuina genus humanum defendens, quàm ab in festatione diabolica illud eripiens, fortissimo muro se comparauit; adeo quidem inexpugnabili, ut eam nec partus, qui materni uteri mace-riem semper perfringere solet, minime irruerit. Gloriosus enim fuit Christo Domino, clauso & incolunt virgine claustrum muro in hanc lucem intrare, quàm Romanorum victoribus aperto, & disrupto Vibis muro, illam ingredi: recte ergo ait Maria: *ego quasi murus: sed non solum* Caui. 3.  
*ob id, sed quia etiam cunctas, quæ in acceptanda dignitate Matris Dei difficultates latebant, limpidissima cognitione penetrans, ad eas oēs diuina virtute superandas se accinxit, cum consensum suum præbens, dixit: Ecce ancilla Domini: fiat mihi* Luc. 1.  
*secundum verbum tuum.*

Sed iam de excellentia cœlestis Paranymphe Gabrielis sermonem instituumus, id supponentes, quod Chrysol. D. Chrysol.  
monet, volitantem illū à pictoribus delineari, non quod Deus pennatum illum contiderit, sed ob sublimes, & excelsas cœlestis naturæ vires, atque ut illum à supremo domicilio ad terram nostram causa deuenisse gratis animis reputerem, hac enim D. Chrysol.  
ratione Chrysol. dixit: *ad Virginem, Deum aligerum portatorem misisse.* Est igitur hoc D. Chrysol.  
supposito inter Patres controuersia, an tanta fuerit eius excellentia, ut inter beatos omnes spiritus supremum sibi locum vendiceret, an solum inter Archangelos, summus eorum sit. Hoc secundum docuere multi Patres, D. Gregor. hom. 34. in D. Greg. hom. 34. in Eua.  
Euangel. dum ait: *Hi qui minima nuntiant, Angeli, qui vero summa annuntiant, Archangeli vocantur. hinc est enim, quod ad Mariam Virginem non quilibet Angelus, sed Gabriel Archangelus mittitur.* D. Bernard. similiter D. Bern. inquit: Putemus Angelis præesse Archangelos, qui non nisi ob maximas, & præcipuas causas mis-

fas mittuntur, ex quibus magnus ille Archangelus Gabriel missus legitur ad Mariam, ob causam utique, quia maior esse non potuit. D. Thom. 3. p. q. 30. horum Patrum sententiā sequutus, dixit: satis credibile est, quod sit summus in ordine Angelorum. eidemq; adtipulantur D. Irenæus, Ambrosius, Augustinus, Card. Caietan. & Episcopus Abulens. potestq; hæc sententia varijs rationibus fultiri. Prima, quia, ut auctor est D. Dionys. de cœl. hier. Angelorum ordines, & hierarchiæ, officijs & ministerijs distinguuntur; ait enim: neque alicui fas est operari, nisi, quod officij sui diuina sanxit institutio: ex omnibus autem ordinibus duo ultimi infimæ hierarchiæ ad custodiendos homines, vel res, quæ ad illos pertinent, annunciandas, destinati sunt, ita tamen, ut infimus Angelorum ordo ad res inferioris ordinis; Archangelorum autem ordo ad altiora mysteria manifestanda ordinetur: Gabriel ergo, qui ad annunciandum incarnationis mysterium missus est, ex hac hierarchia fuisse credendus est: nec enim opus erat, hunc hierarchicum ordinem peruerti, sed sufficiens erat, ut quia ad annunciandum supremum omnium mysteriorum mittebatur, supremus esset in ordine eorum, qui diuina lege ad annunciandum destinati erant. Secunda ratio, quia Michael, superior Angelus est ad Gabrielem, ut adnotarunt Diuus Hieronym. Basil. & Rupertus, & non obscure significat Ecclesia, dum in publicis precationibus, seu Litanis præponit illum Gabrieli. Tertia ratio, in qua D. Thomas præcitato loco magnam vim facit, est, quod Ecclesia Catholica illum Archangelum vocat, non Cherubinum, aut Seraphinum; putat igitur ad Archangelorum ordinem pertinere, qui multò inferior est illorum ordine. Quarta ratio moralis est, quia hac admitta sententiâ, ad componendos hominū mores, illa egregia, ac salutatis erui potest doctrina, vñ quemque scilicet eligi debere ad munus exercendum suo ordini deputatum: nam si alios eligas ad exercenda munera, quæ

ex officio illis non incumbunt, prætermis illis, ad quos ea præstare iure spectat, Reipublicæ ordo peruertitur, ingentesque rixæ, odia, & querimoniæ in ea excitantur. Vnde videmus, quod cum voluit Rex Ozias incensum adolere super altare thymiamatis, Azarias sacerdos, & cum eo pariter omnes sacerdotes acriter ei in faciem resistentēs, dixerunt: non est tui officij Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium: egredere de sanctuario: ne contempseris: cumque iratus Ozias, nollet relinquere thuribulum, & persisteret, ut adoleret incensum, & minaretur sacerdotibus, statim à Deo lepra percussus est; quo non obscure monemur, ne alienum officium nobis arrogemus, nisi Dei vindictam subire velimus.

Cæterum Gabrielem, supremum inter omnes beatos spiritus esse, nonnulli docere, ut auctor est D. Thom. dum ait: D. Thom. 3. Quidam dicunt, Gabrielem fuisse de supremo p. q. 30. ar. 2. ordine Angelorum, propter quod Gregorius D. Greg. hō. dicit: summum Angelum venire dignum fuerat, qui summum omnium nunciabat: tunc turque ex professo hanc sententiam Cardin. Viguer. in suo decachordo, & Cœlestin. Viguer. in suo decachordo c. 2. Gabrielem, qui primum locum obtinet inter Angelos: indeque vero similis fit hæc sententia, e m in re dubia, & incerta coniecturis locus sit dandus: Primò, quia consonus erat dignitati tanti mysterij, ut supremus absolute omnium Angelorum esset, cui suprema legatio suprema absolute omnium mysteriorum cōmittebatur. Secundo, quia ut docuerūt D. Chrysof. & Bernard. ponderantes verba illa Lucæ i. missus à Deo: apud Metacernè Angelus Gabriel immediatè absq; phrast. ora. interuentu superioris Angeli legationem de annunc. suam accepit à Deo, quod quidem prò D. Bernard. priu est suprema omnium Angelorum; nam hom. i. super reliqui à superioribus Angelis immediatè missus. D. Dionys. illuminantur, ut frequenter docet D. Dionys. de cœlest. hier. Quod si dicas, præter de cœl. hier. ordinat.



ordinariam legem, & ex speciali priuilegio, Deum immediate per se legationem illam Angelo Gabrieli reuelasse, & ut etiam reliquos Angelos lateret, & nō quia supremus esset omnium Angelorum, fas etiam nobis erit dicere, præter legem cōmunem, & ex speciali priuilegio, Deum non misisse Virgini Angelum ex destinatis ad negocia nuncianda, sed excellentissimum omnium elegisse ad excellentiam, & maiestatem mysterij significandam, ita ut propterea non supremū in officio nunciandi, sed absolute omnium maximum mitteret. Tertio, quia Isaias ait: missum fuisse ad illum Seraphinum, & volauit ad me vnus ex Seraphim, ut illū erudiret, & eloquentem redderet, ad verbum Dei annuncian- dum; conuenientius ergo multo erat, supremum Seraphinum ad Virgine mitti, ut eam instrueret, quæ Verbum diuinum, nō annunciat, ut ille, sed humana carne induere debebat. huic Isaiæ loco si adiungas verba D. Pauli: *Omnes sunt administratorij spiritus in ministerio missi*: necnon etiam illa Gregorij Nazianz. dicentis: *Quidam Græcorum ap- prime in scripturis eruditus, Seraphinas vi- tutes quasdam in celo esse exponit, quæ ante tribunal Dei assistentes, laudant eum, & ad diuersa mysteria mittuntur*: facile inde coliges, non esse præter communem Dei legem, ut Seraphim etiam ad extraordina- ria quædam, & magni momenti negocia aliquando, licet raro, mittantur: ut, & de Angelis disputantes, expressè docuere Alexan: Ales. & Altisiodorensis. Et qui- dem mihi mirabile non est, Deum, su- premum Seraphinum ad Mariam salu- tandam misisse, qui filium proprium suū ad eam, ex eius visceribus incarnandum mittebat; non enim famulus maior est domino, sed è contra. Quarto, quia Gab- riel missus fuit ad instruendam Virgi- nem, quæ dignitate, & gratia omnes An- gelorum ordines longè superabat: dece- bat ergo, non per infimæ hierarchiæ An- gelum, sed per supremum omnium illum instruere. Quod autem in publicis Eccle-

sia præcationibus Michael præponatur Gabrieli, firmum argumentum non est, illum ei superiorem esse; nam propterea in Ecclesia militanti præfertur Michael, quia Princeps à Deo, & vniuersalis eius protector constitutus est, sicut, & olim custos erat Synagogæ Hebræorum: in Ecclesia vero triumphanti, Gabriel pri- matum habet super illum. Et quidem, Michael non esse omnium cœlestium spirituum supremum, verba ipsius Gabrielis apertissimè indicant, cum dicit: *Michael vnus de principibus primis venit in adiutorium meum*: ecce, non ait, primum, sed, vnum de primis. Adde etiam, con- sulto Ecclesiam, non absque latenti mys- terio, Gabrielem in secundo, & non in primo loco constituisse, ad significandam annunciationis illius arcanum, nimirū, non primam, sed secundam Trinitatis personam humanam carnem suscepisse pro reparando damno per secundam cul- pam illato, quæ fuit Adæ peccatum, quæ secundum naturam intellectualem, nem- pè, hominem, infecerat, ac tandem ex eo, quod Gabriel Archangelus ab Ecclesia compelli soleat, nulla solida ratio potest deprehendi ad inferendum, non pertinere ad supremum ordinem; nam etiā Ecclesia Michaelē, nūc Angelum, nunc Archangelum, nunc Principem Angelorum vocat: sicut enim nomen Angeli & commune est omnibus cœlestibus spiri- tibus, & infimo ordini accommodatur: ita etiam nomen, *Archangeli*, quamquam vna significatione proprium sit secundi oedinis infimæ hierarchiæ, tamen alia ra- tione vniuersaliori omnis Angelus, qui primatum aliquem habet inter cœlestes spiritus, Archangelus vocari potest: ma- nifestum autem est, non constare, sub qua significatione, Gabrieli ab Ecclesia, Archangeli nomen tribuatur. Quare piè fati à multis creditur, non minoribus exornatum fuisse dotibus, quàm illum, quem Propheta Ezechiel variis coloribus depinxit, dicens: *Tu signaculum similitudi- nis, plenus sapientia, & perfectus decore in delicijs*

Isaiæ 6.

Ad Heb. 1.

D. Greg. Na-  
zian. tract.  
2. de Theol.

Alex. Ales.  
& Altisiod.  
de Angelis.

delicijis Paradisi Dei fuisti: omnis lapis pretiosus, operimentum tuum, sardius topatius, & iaspis, chrysolithus, & onyx, & berillus, sapphirus & carbunculus, & smaragdus: aurum opus decoris tui, & foramina tua, in die, qua conditus es, preparata sunt. Tu Cherub. extentus, & protegens, & posui te in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulasti, perfectus in visis tuis in die condutionis tue: quibus rebus aperte significat, Deum ingentem donorum cumulum in hunc Angelum contulisse. Doctiss. etiam Canis, Gabrielem commendans lib. 3. de Deipa. cap. 1. eleganter dixit: Ingentem profecto huius Angeli laudem esse necesse est, qui à summo Deo dilectus, ad summum conficiendum negotium in terras destinatur, quiq; Domini sui legatus mandato ad vnguem parat, ac in iuncto munere in tota legatione, sedulo persequitur, ut euangelicæ gratiæ ad communem salutem hominum, prima quodammodo iaciat fundamenta. quid illo nuncio expeditus? quid tali monitore sapientius? quid hoc procuratore fidelius? qui de arcanis cælestibus in conclavi Virginem inuisit, salutavit, instruxit, remque totam à pijs omnibus, & or. seculis, vel maxime desideratam, rite consecit. hæc ille.

Quod si Deus optimus maximus, nuncium ad Mariam mittendum elegit, non quemcunque, sed sapientissimum, & discretissimum, discant inde homines, maxime aduertendam fore, quemnam ad peragenda negotia mittant: Sapiens namque ait: Legatus fidelis sanitas: quia procul dubio, aegritudo, & sanitas negotij tractandi pendet ex prudentia, & fidelitate legati: si enim fuerit prudens, res procul dubio pro votis succedet; si autem fuerit prudentia destitutus, imprudentia eius rem perdet. Hinc rursus peruenuit collationum congerie significat Salomon, quantum adferat nocuenti rebus nuncius insipiens. Dens (inquit) putridus, & pes lassus, qui sperat super infideli in die angustie, & amittit pallium in die frigoris. Cum tribus rebus maxime obseruandis, componit nuncium imprudentem, cum dente putrido, cum pede lasso, & cum homi-

ne, qui maximo premente frigore, non habet pallium, quo se a frigiditate tuetur. Perelegantes istæ sunt comparationes. nam quemadmodum ab homine, ex cuius ore ob dentium foetorem, faciem auertis, quod non possis eius graucolentiam ferre, immo hæc est miseranda hominis exhalantis ex ore foetorem, pœna, ut cuncta eius, vestes, esca, & deniq; quidquid tangit, foetere iudicemus; ita res missa per nuncium stultum foetere dicitur, quoniam minimè conceditur, quod per legatum insipientem petitur. Hunc etiam benè cõponit Salomon cum pede lasso; quoniam qui pede lasso iter facit, priusquam hominem adeat, cum quo res tractanda est, vel alij preiere, & beneficiũ, ad quod sitibundus anhelabat, amittens, illi adepti sunt, vel occasio ad illud consequendum amissa est. Demum, benè cum homine amittente pallium in die frigoris, componit nuncium stultum, & imprudentem; quia, quemadmodum is homo torporem quandã incurrit, & cum inertem reddit frigus, ita, ut nihil agere valeat, ad eundem modum insipiens nuncius nihil potest efficere, aut concludere. Econtrã verò prudentem, & fidem nuncium eleganter componit cum frigore niuis, tempore messis, & æstatis, quo sitibundus maxime frigiditate recreatur: sic ut frigus, inquit, niuis in die messis, ita legatus fidelis ei, qui misit eum animam ipsius requiescere facit. Quis non videat, nuncios esse præcipua rerum instrumenta ad eas peragendas? igitur, si instrumentum ineptum sit, qui fieri poterit, ut res benè efficiatur? si aurifex ad sculpendam imaginem ligneo vtatur malleo, aut lapide impolito, quid boni poterit efficere? ferrea, eaque benè apparatus, necessaria sunt instrumenta, alioquin opus, & impensam perdet. Patriarcha Abraham daturus uxorem charissimo filio suo Isaac, misit nuncium, qui hac de re ageret in Mesopotamiam ad urbem Nachor, nõ tamen quenquam sine discrimine, sed seruum fenoiorem domus suæ, quem prudentia,

Bbb 3 & fide-

Pauli Ca-  
p. 1. de  
Deip. c. 1.  
Gabriele  
commendat.

Pauli 13.

Pauli 25.

Ibidem.

Ibidem.

Gen. 24.

& fidelitas euererat ad œconomiam omnium bonorum illius: neque contentus est Abraham experimento longo cognouisse prudentiam, & fidelitatem huius famuli, sed ultra progressus, iuramento obligauit eum, vt vxorem adduceret ex regione, in qua ortus fuerat ipsemet Patriarcha. Eximia Prophetæ Nathan in adipiscendo regno Dauid Salomoni, nobis etiam est exemplo, qui ita rem perorauit apud Regem, vt eius animum alliceret ad eligendum, contempto Adonia, Salomonem in Regem. Abigail etiam ea facundia loquuta est ad Regem Dauid, vt ex iracundo, placidum, ac placatum redderet Dauidem, ne vindictam sumeret de Nabal Carmeli, huius verba non refero, ne longior textatur oratio. Cæterum verba referam Dauidis respondentis fœminæ Abigail: *Benedictus, inquit, Dominus Deus Israel, qui misit hodie te in occursum meum, & benedictum eloquium tuum, & benedicta tu, que prohibuisti me hodie, ne irem ad sanguinem, vt vlciscer me manu mea. Alioquin viuit Dominus Deus Israel, qui prohibuit me, ne malum facerem tibi: nisi euid venisses in occursum mihi, nō remansisset Nabal vsque ad lucem matutinam murgens ad parietem. Denique illi dixit: Vade pacifice in domum tuam, ecce audivi vocem tuam, & honoravi faciem tuam. O admirandam tœminæ prudentiam; huius non erat deus putridus, sed fauus distillans, labia eius ad demulcendum Dauidis animum; pes non fuit lassus, sed maximè festinus, & velox: non pallium abstulit à viro suo Nabal, vt frigore torperet, sed eius mira prudentia, veluti pallio contegit, ne Dauid supplicium ab eo sumeret. Hanc in negotiis peragendis necessariam valde prudentiam dignetur nobis Dominus infundere, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei, cui sit honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.*

(.)

## HOMILIA II.

*Angelica legationis ad Mariam varia circumstantia, loci, & temporis, multiplici eruditione exornatur, & varia, qua in eis arcana latent, deteguntur in illa verba Luca: In Luce. mense autem sexto missus est Angelus Gabriel à Deo in Ciuitatem Galilæa, cui nomen Nazareth.*



**S**I, vt latinum fert Pro-  
uerbium: *Dimidium*  
facili, qui bene cepit, ha-  
bet. dimidium sanè  
huius orationis iam  
factum arbitror, cum  
à verbis D Bernardi  
dicere incipiam: *Quid sibi voluit Euangeli-*  
*sta tot propria nomina rerum in hoc loco iam*  
*signanter exprimere? credo, quia noluit nos*  
*negligenter non audire, quod tam diligenter*  
*studuit enarrare: nominat siquidem nunciū,*  
*qui mittitur, Dominum, à quo mittitur, Vir-*  
*ginem, ad quam mittitur, sponsum quoque Vir-*  
*ginis, ambo: umque genus, Ciuitatem, ac regio-*  
*nem proprijs designat nominibus. vt quid hoc?*  
*puias ne, aliquid horum superuacue poscū est?*  
*nequaquam: si enim, nec folium de arbore sine*  
*causa, nec vnus ex passeribus sine Patre cele-*  
*sti cadit super terram, puiem ego de ore sancti*  
*Euangelistæ superfluum desuere verbum, præ-*  
*serim in sacra historia Verbi? non puto. Plena*  
*quippe sunt omnia supernis mysterijs, ac cele-*  
*sti singula dulcedine redundantia: si tamen*  
*diligentem habeant inspeflorem, qui nonit sur-*  
*gere mel de petra, oleumq; de saxo durissimo.*  
*hæc ille. Ne tamen à doctrina tanti Patris*  
*recedamus, placet allegoricam interpreta-*  
*tionē, quam ipse tradidit, exponens hi-*  
*storiam Abrahæ mittentis nuncium ad*  
*quærendam sponfam filio suo, his, quæ*  
*mibi dicenda sunt, texere. Narrat sacra*  
*Geneseos historia, quod Eleazar famulus*  
*Abrahæ ex eius præcepto petrexit ad quæ-*  
*rendam*

3. Reg. 1.

1. Reg. 25.

Ibid.